

"IBERIA EXPRESS"

Politik elkartearen gurutzebidea

Politik elkarteak oso oso arriskutsuak dira. Horregatik, nazio batzutan, lege aparte apartekoan bidez legeztatzen dira politik elkarteak. Baina (nork pentsa horrelakorik!) beste batzutan ez dute halako inportantzia handirik izaten; eta, hala ere, bizi dira, bizi.

Espainiarako ere eredu* izan litekeela pentsatuz, Danimarka, Turkia eta Mexikoko Konstituzioetan esaten dena jaso dugu, gure irakurlearen begi zoliak ikustekoak ikus ditzan.

Danimarkakoa oso laburra da: «Hirigizon guztiek dute, aldez aurretik emandako baimenik gabe eta edozein legezko helburutarako, elkarteak sortzeko eskubidea» (78. art.). Horretaz gain esan behar da, Danimarkako Gobernuak ez duela elkarteak deuseztatze* botererik, egiteko hori tribunalek bakarrik baita.

Turkiako Konstituzioak hala dio: «Nornahik du, aldez aurretik baimenik lortu gabe ere, elkarte bat sortzeko eskubidea» (29. art.).

Mexikotik, ostera, beste hau datorkigu: «Edozein bidezko* eginkizunetarako, bake bidez elkartzeko eta biltzeko eskubidea ezingo da galerazi; baina arazo politikoetan partehartzea Errepublikako hirigizonei bakarrik dagokie» (9. art.).

Hauk* eta argiagok ere ba dira, hor nonbaiten, herrien bizitza gidatzen duten Konstituzioak. Hauxe da, Artzak esango lukeenez, «sasi guztien gainetik, laino guztien azpitik» argitan ibiltzea. (Joanes Goia)

«Cambio 16», Euskal Herria eta besteak

Segur aski* gure irakurle guztiek dakitenez, «Cambio 16» astekaria hiru astetarako isilerazia izan da berrikitan.* Astekari hau da, gaurko Espainiakoen artean, zabalkunde eta goradirik handiena izan duena. Baina zergatik gertatu zaio hori aldizkariari?

Isilaldiaren ondoren agertu den alean ikusi ahal izan dugu dena. Ministergoak bere «resultando» eta «considerando»etan azaltzen du emandako zigorraren arrazoina. «Resultando» hauek lehena, Escudero prokuradorearen eritzia emanaz dator. Escudero jaunaren ustez, Euskal Herriak, bere nortasuna gordetzeko, premiazkoa du dezentralizazio hutsetan ez geratzea. Historiaren, kulturaren, legegaren eta politikaren aldetik begiraturik, beharrezkoa da, «euskal arazoa» deitzen den horri irtenbide teknokratiko huts bat ez ematea. «Euskal nortasuna —esan du Escudero— nortasun politiko bat da, dezentralizazioari loturik datorkeen administraziozko mundu soila gainditzen duen nortasuna».

Eritzi horietan, Espainiaren batasunaren kontrako zerbait egon litekeela salatu du Ministergo Fiskalak; eta Prentsa Le-

Manuel Escudero Rueda
Gipuzkoako familien ordezkaria

gearen 2. artikulua eta Espainolen Foruaren 33.a aipatu ditu horren frogatan.* Gaurko Espainiako Estatuaren «Leyes Fundamentales» direlakoan aurka joanen lirateke Escuderoaren eritzia. «Nortasun politiko hori eskatzen duten esaldi horietan argi dago beraien esannahi sakabanatzailea, eta konpon ezinak dira batasun nazionalarekin eta Estatuaren Oinarrizko Legeetan etengabe aipatzen diren 'unidad nacional', 'Estado Nacional', 'integración nacional', 'comunidad nacional', 'soberanía nacional' eta horrelako kontzeptuekin», dio Ministergoak.

Eta gehiago ere esan du. Oinarrizko Legeek, Estatu berri bat sortu nahi lukeen separatismoa ezezik,* gobernailu politiko-administrazioarekin berezien bila doakeen edozein mugimendu autonomista ere kondenatzen dute; hain zuzen —dio «considerando» batek— gaurko Espainiako Estatu gerla aurreko autonomismoaren kontra joateko jaio zen. Altxamendu Nazionalaren oinarrizko ideietako bat da hau. Beraz, oraingo Estatu berriaren Oinarrizko Legeetan dagoen asmo bat horixe da: Altxamenduari aurreko jarrera* autonomisten mugimenduak desegitea.

«Cambio 16» astekariari ezarri zaion isilaldiaren lehen arrazoina, Escudero jaunak gura izango lukeen Espainia barneko batasun autonomistaren aldeko eritzia izan da. Eritzi hau, beraz, legez kanpoan geratzen da, Ministergoaren usteetan. Horregatik, kondenamendu hau aski garrantzizkoa dela esango genuke; izan ere, karlista multzo handi baten eritzia kondenatzen baitu. Espreski aipatzen den gerla aurreko Estatuaren autonomismoa ez zen iristen,* Lege Zaharrak ezagutu zuen bereizketaraino; eta, uste dugunez, karlismoaren hegal batek behintzat Lizarrako* Legegaiak eskatzen zuena baino gehiago demandatzen du. Jakinagarria litzateke, arazo honetan karlismoak berak eman liezagukeen eritzia. Norainokoa ote da, Ministergoaren ustez, lege barnean defenda daitekeen autonomismoa? (Joanes Goia)

Demokraziaren baldintzak

Ruiz Giménez jaunak oraintsu egin dituen azalpenen arabera,* Espainiako eta edozein Estatutako demokraziaren ezagugarriak hauk dira: lehen lehenik esanbidearen askatasuna, eta ez prentsan bakarrik, bai eta gainerako gizarte komunikabideetan ere. Politik partehartzeak lehendabizi kontzientzi hartzea eskatzen du; eta, helburu honetarako, berezkoa da prentsa, irratia eta telebistaren libertatea. «Niretzat —esan du Ruiz Giménez jaunak— bilkur eskubidea ere giltzarrizko eskubidea da. Izan ere, Espainian politik kezkarik dugunok, dagoeneko,* elkartuak gaude; eta behar duguna zera da: egun argitan eta isilperik gabe biltzeko ahalbidea.* Bestalde, paradoxa handi bat somatzen dugu: irekitasuna gehien aipatzen den une honetan bilkuretarako debekurik ugariak ditugu; hola gertatzen da haurzune lagunartekin, etxekoandreen elkarteekin, eta kultur ekintzekin ere. Hirugarren baldintza, politik elkartearen Estatutua Elkartearen Lege bihurtzea da. Gogora dezagun, 1964.eko Legea gaurko Estatutua baino zabalagoa zela, zituèn hesi eta mugak gorabehera.* Elkartearen Legea politik alderdien Estatuturako zuzia izango litzateke. Ez luke ideologi baldintzarik ezarri behar; eta elkartearen ekintzen gaineko kontrola eta zaingoa justizi tribunal arruntent* egiteko izango litzateke».

Demokrazia formal hau, Ruiz Giménez jaunaren ustez, ekonomi demokrazia sakon baten ataurra bakarrik da. Langile klasearen partaidetasuna premiazkoa da honetan, bai entzestetan partehartuz, bai eta makroekonomiari dagozkionetan bere hitza eta gogo aurrera bultzatuz. Hau guztiau posible gerta dadin —esan du politikariak—, ez da aski Oinarrizko Legearen eboluzio bat, Konstituzioaren lege aldaketa sakon bat baizik. Demokraziarako, gauden tokitik hasteko, eten bat behar da, biolentziarik gabekoa, baina etena. Sistemaren barnetik ez bide* du politikari honek, behar den aldaketarik espero: «Bide horretatik, 'Leyes Fundamentales' horietatik joz, ezinezkoa da Konstituzioaren erreforma bat. Argi dagoela uste dut, esan gura dudana», esan du Ruiz Giménez jaunak Barcelonako egunkari batetan. Hor dago ukiturik* etorkizunerako politikaren ardatza. Geroak esan beza. (Joanes Goia)